

Verslag

De
Wijde
Blik

Verslag bijeenkomst over de Uitwerking van het Ruimtelijk Masterplan van ARTIS

19 januari 2026

Op maandag 19 januari 2026 organiseerde ARTIS een eerste burenbijeenkomst over de uitwerking van het Ruimtelijk Masterplan. Tijdens deze bijeenkomst werden de uitgangspunten en ideeën van ARTIS gepresenteerd en besproken met de buurt. Ook vertelde ARTIS hoe zij de buurt bij toekomstige vernieuwingsplannen aan de randen van het park wil betrekken. Ongeveer 200 mensen bezochten de bijeenkomst.

Over de uitwerking van het Ruimtelijk Masterplan

Het Ruimtelijk Masterplan is een toekomstvisie van ARTIS. Dat plan dateert van april 2020. Het is de basis voor de toekomst van ARTIS. Het moet gelezen worden in de dynamische context waarin ARTIS al bijna 200 jaar verkeert. Op onderdelen vraagt het om actualisering. Ook vraagt het om nadere uitwerking, wil het kunnen dienen als toetsingskader voor toekomstige vernieuwingsplannen.

ARTIS en gemeente werken samen én in interactie met de buurt aan de uitwerking van het Masterplan. Daarbij wordt breder gekeken dan het ARTIS-terrein, om te bevorderen dat de toekomstplannen van ARTIS aansluiten op het beleid van de gemeente.

Toegewerkt wordt naar een stedenbouwkundig kader voor de toekomstplannen van ARTIS. Daarbij zal hier en daar “buiten de lijntjes” van de huidige bestemmingsplannen worden gekleurd. De gemeente wil daarover in een vroeg stadium meedenken. ARTIS wil tijdig weten welke buitenplanse wensen voor de gemeente wel en niet bespreekbaar zijn. Allebei vinden ze het belangrijk dat de buurt erbij wordt betrokken. Ook de Commissie Integrale Omgevings Kwaliteit (CIOK) zal worden gehoord.

Bijeenkomst

Om 19.30 uur ging de bijeenkomst van start in de Koningszaal van het ARTIS-Groote Museum. Jolijn Goertz van De Wijde Blik heette iedereen welkom en lichtte het programma toe.

Korte peiling

Via de online tool Mentimeter werden enkele vragen aan de aanwezigen gesteld. Hieruit bleek dat de meeste bezoekers in de buurt van ARTIS wonen én uitkijken op het park. Ongeveer de helft van de bezoekers is nog niet eerder bij een burenbijeenkomst van ARTIS geweest. Voor de meesten zijn het groen, de rust en het uitzicht belangrijke positieve aspecten van het buur zijn van ARTIS. Alle vragen en reacties [vindt u hier](#).

Presentatie participatieproces

Mechtild Linssen, Projectmanager Participatie bij ARTIS, gaf een toelichting op de uitgangspunten voor de participatie en het participatieproces voor het Ruimtelijk Masterplan en de verschillende

Verslag

vernieuwingsplannen (deelgebieden). ARTIS wil de buurt tijdig en zorgvuldig betrekken bij de vernieuwingsplannen aan de randen. Om de plannen beter te maken en goede burens te zijn van elkaar.

Procesgroep buurtparticipatie

Mechtild vertelt over de Procesgroep buurtparticipatie die zij gaat oprichten. Hierin nemen ongeveer 10 rondsmonenden deel die meeleezen met de participatieaanpak per deelgebied en activiteiten evalueren om daarvan te leren voor het vervolg. Het is de bedoeling dat de procesgroep in 2026 circa drie keer samenkomt (eerste bijeenkomst op 10 februari) en daarna ongeveer twee keer per jaar. Geïnteresseerden konden zich melden bij Mechtild Linssen of per e-mail.

Participatieproces Ruimtelijk Masterplan

Mechtild legt uit dat ARTIS tijdens deze sessie de eerste ideeën voor de uitwerking van het Ruimtelijk Masterplan presenteert en hierover in gesprek wil gaan. Begin maart volgt een tweede bijeenkomst, waarin wordt teruggekoppeld in hoeverre reacties van de buurt én van de Commissie Integrale Omgevings Kwaliteit (CIOK) zijn verwerkt. Eind maart wordt het eindresultaat gepresenteerd aan de stadsdeelcommissie van de gemeente Amsterdam.

Participatieproces deelgebieden

In maart 2026 start het participatieproces voor het eerste deelgebied: Entreegebied & Planetarium. Later volgen deelgebied Salmhuisjes & Salmplein en Olifantenverblijf & Parkeren.

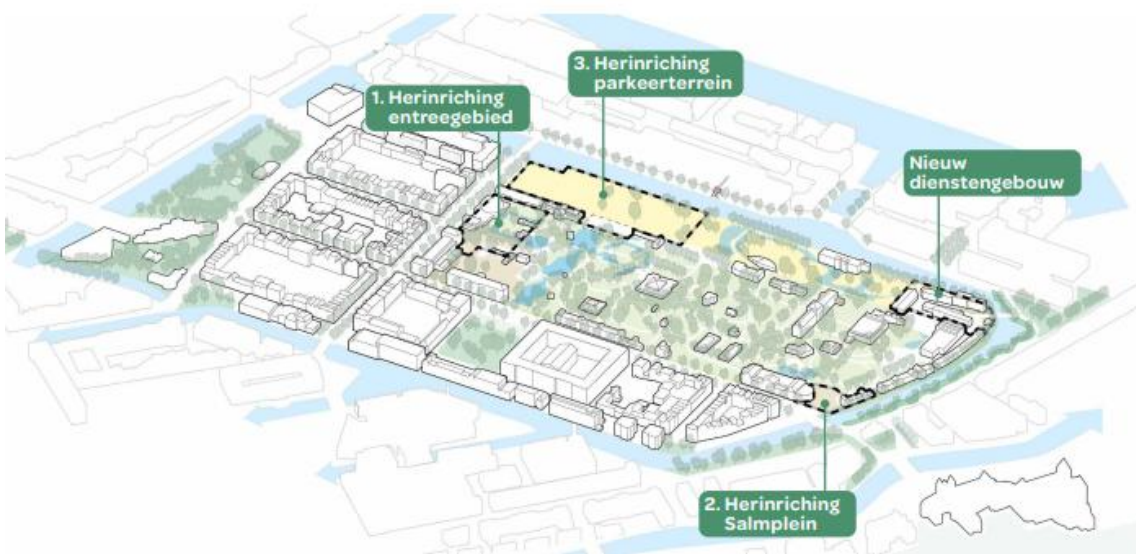
Per deelgebied ziet de participatie er als volgt uit:

- Startbijeenkomst: toelichting op plan (aanleiding, ambitie) en proces, ophalen input
- Tussenbijeenkomst(en): presentatie en bespreking Schets- en Voorlopig ontwerp
- Slotbijeenkomst: presentatie Definitief ontwerp
- Buurtbijeenkomst over bouw (voor start bouw)
- Oplevering

De
Wijde
Blik

Verslag

De Wjde Blik

Kaart ARTIS met deelgebieden

Vraaggesprek ARTIS, MUST stedenbouw & gemeente Amsterdam

Vanavond staat de uitwerking van het Ruimtelijk Masterplan centraal. Wat houdt dat in?

Wouter Veldhuis (stedenbouwkundige bij MUST stedenbouw en in opdracht van ARTIS betrokken bij de uitwerking van het Masterplan): “In 2020 heeft ARTIS een Ruimtelijk Masterplan gemaakt met ideeën voor de toekomstige ontwikkeling van het park. Sommige ambities uit het Masterplan zijn in de loop der jaren veranderd. Dat is voor ARTIS reden om opnieuw te kijken naar wat zij wil. Hierbij wil ARTIS breder kijken, zodat haar plannen aansluiten op de ambities en het beleid van de gemeente. Ook wil zij de inbreng van omwonenden waar mogelijk meenemen. Het idee is dat de plannen voor de deelgebieden straks getoetst worden aan dit nieuwe stedenbouwkundige kader.”

Het uitwerken van het Ruimtelijk Masterplan doen jullie in samenwerking met de gemeente. Waarom is dat belangrijk?

Emil Polak (Managementteamlid ARTIS): “Dit doen we omdat we onze plannen vroegtijdig willen afstemmen op het beleid, de ambities en de randvoorwaarden van de gemeente. Zo weten we vooraf welke kaders gelden voor onze vernieuwingsplannen en wat de gemeente belangrijk vindt. Tegelijkertijd kunnen we waar mogelijk bijdragen aan gemeentelijke plannen. We trekken hierin bewust tijdig samen op, onder andere via gezamenlijke sessies met de stedenbouwkundige van MUST en onze landschapsarchitect.”

Verslag

De Wjde Blik

Waarom en hoe is de gemeente betrokken bij de uitwerking van het Ruimtelijk Masterplan?

Robby van Beveren (Gebiedsmanager Centrum-Oost bij de gemeente Amsterdam): “Enerzijds omdat ARTIS een belangrijke partij is voor de gemeente. We willen graag meedenken over de inhoud. Anderzijds vinden we het belangrijk dat de buurt goed wordt betrokken en input kan meegeven. Het uiteindelijke resultaat van de uitwerking van het Ruimtelijk Masterplan wordt vastgesteld door het dagelijks bestuur van het stadsdeel. Daarna volgt het college. Dit geeft een duidelijke richting aan voor de verschillende deelgebieden. Per deelgebied zal een participatietraject plaatsvinden voorafgaande aan de vergunningaanvraag.

Presentatie Uitwerking Masterplan

Wouter Veldhuis (stedenbouwkundige MUST) begint zijn presentatie met een toelichting op hoe ARTIS zich sinds 1838 heeft ontwikkeld en op de missie van ARTIS (het versterken van onze band met de natuur). Vervolgens staat Wouter stil bij het Ruimtelijk Masterplan uit 2020, dat een tijdje terug veel vragen en zorgen opriep bij buurtbewoners. In dit Masterplan stond onder andere de ambitie om te groeien naar 2 miljoen bezoekers per jaar. Wouter benadrukt dat deze ambitie achterhaald is. ARTIS heeft de afgelopen jaren ongeveer 1,3 miljoen bezoekers per jaar.

Wat wel moet groeien, vertelt Wouter, is de kwaliteit van de dierenverblijven en de beleving van de bezoekers van het park. Met oog daarop is ARTIS constant aan het verbeteren. Er staan verschillende vernieuwingsplannen op de planning, waaronder een aantal grotere projecten die voor de buurt relevant zijn (zoals het entreegebied en het parkeerterrein). Wouter vertelt dat er een kader ontbreekt voor het moment dat ARTIS van het oude bestemmingsplan wil afwijken. Het idee is dat de uitwerking van het Ruimtelijk Masterplan, met uitgangspunten voor de ontwikkeling van ARTIS, in die gevallen gaat dienen als een toetsingskader. Wouter vertelt dat er op dit moment vier uitgangspunten zijn geformuleerd (*voor de volledige toelichting per uitgangspunt, zie de panelen*).

Uitgangspunt 1: Versterken van de historische structuren van groene lanen, grachten en het Entrepotdok

Allereerst staat Wouter stil bij het uitgangspunt om de historische structuren te versterken. Met een nieuw olifantenverblijf op een deel van het parkeerterrein ontstaan mogelijkheden voor het versterken van de romantische tuin. En als er een nieuw Reptielenhuis gerealiseerd wordt, ontstaat de kans om de derde vijver die hier vroeger was terug te brengen. Tussen het Aquarium en het zuidelijke Salmhuisje is ruimte voor een nieuw plein met groen en bomen en zicht op de historische gebouwen, de romantische tuin en de groene oevers van de Muidergracht. In de kop van het Salmhuisje is dan ruimte voor parkhoreca met een gezellig terras.

Verslag

De Wjde Blik

Uitgangspunt 2: De Plantage Kerklaan ontlasten en meer ruimte voor groen in en rondom ARTIS

Wouter benoemt dat de bereikbaarheid van de Plantagebuurt niet optimaal is. En dat terwijl er hier een groot aantal culturele instellingen is gevestigd. In overleg met de gemeente verkent ARTIS hoe de voetgangersroutes van tram- en metrohaltes verbeterd kunnen worden. Daarnaast zal het parkeerterrein opnieuw worden ingericht om ruimte te maken voor dierenverblijven. Er blijft plek nodig voor de auto, want het is belangrijk dat ook mensen die niet met het OV (kunnen) komen ARTIS kunnen blijven bezoeken. ARTIS realiseert zich dat een bovengrondse parkeergarage impact heeft, een ondergrondse parkeergarage is heel kostbaar.

Uitgangspunt 3: Meer ruimte voor groen en water ten behoeve van klimaatadaptatie

Zowel in het park als aan de randen van het park is ARTIS bezig met vergroenen. In ARTIS en de buurt is er sprake van wateroverlast. Uitgangspunt is om waar mogelijk verharding weg te halen en meer ruimte te maken voor groen en water. Denk aan wadi's* bij het Aquarium, een waterplein bij het Salmplein, het terugbrengen van de historische vijver en eventuele waterpartijen ten noorden van de Plantage Doklaan.

**Wadi staat voor Water Afvoer Drainage en Infiltratie en is een verlaagd, groen stuk grond in stedelijk gebied of tuinen dat regenwater tijdelijk opvangt en in de bodem laat infiltreren.*

Uitgangspunt 4: Versterken van de drie kenmerkende gezichten van ARTIS naar de buurt

Wouter vertelt over de verschillende gezichten van ARTIS naar de buurt. Kenmerkend voor de Plantage Middenlaan en Plantage Kerklaan zijn de chique, monumentale gebouwen aan de randen met doorzichten naar het park. Aan de zijde van het Entrepotdok is plek voor ruime, stoere dierenverblijven, zoals het leeuwenverblijf dat geïntegreerd is in het landschap. Het uitgangspunt is om die toon door te zetten. De zijde van de Sarphatistraat is de rustige kant. Hier staan met name gebouwen met logistieke en facilitaire functies. Dit zal zo blijven en er zijn plannen om deze kant extra te vergroenen. Tegenover de Muiderpoort kan een nieuw doorzicht gecreëerd worden.

Tot slot benadrukt Wouter dat het om eerste uitgangspunten en ideeën van ARTIS gaat, waarvan sommige nog niet goed op elkaar aansluiten. Doel is om dit in interactie met de gemeente en de buurt verder uit te werken.

Vragen & antwoorden (plenair)

Hoezo vergroenen jullie de locatie van het huidige Dienstencentrum? Daar komt een groot Dienstengebouw!

Verslag

De Wjde Blik

Er komt inderdaad een nieuw Dienstengebouw op die plek, maar aan de kant van de kade komt ruimte voor groen. Ook laten we klimplanten groeien tegen de gevel van het gebouw.

In de omgeving van ARTIS staan veel parkeergarages leeg, kunnen bezoekers niet hier parkeren?

Dit vinden we een goede suggestie. Dit willen we graag onderzoeken met de gemeente.

Ik zou in ARTIS graag een plek zien voor specifieke kennis van huisdieren zoals katten en honden.

ARTIS heeft in het verleden een hele bewuste keuze gemaakt om te stoppen met het houden van gedomesticeerde dieren. De focus ligt op wilde diersoorten, voor wie ARTIS een bijdrage kan leveren aan het voortbestaan van de soort.

Werkt ARTIS toe naar een nieuw bestemmingsplan?

De gemeente werkt nog niet aan een nieuw Omgevingsplan (opvolger van het bestemmingsplan) voor ARTIS. Het vigerende bestemmingsplan uit 1997 is door de gemeente integraal overgenomen in het Omgevingsplan van 2025. Stapsgewijs worden de oude bestemmingsplannen geactualiseerd. De uitwerking van het Ruimtelijk Masterplan, waaraan ARTIS nu samen met de gemeente werkt, kan worden gezien als voorloper van dat nieuwe Omgevingsplan.

Zullen de uitgangspunten die nu ter bespreking staan uiteindelijk landen in het nieuwe Omgevingsplan (opvolger van het bestemmingsplan)?

Dat is een terechte vraag. De ontwikkeling van een nieuw Omgevingsplan is voorlopig niet aan de orde. Dit terwijl ARTIS en gemeente wel behoefte hebben aan afstemming van en gedeelde kaders voor vernieuwingsplannen. De uitwerking van het Ruimtelijk Masterplan waaraan we nu werken, zullen als kader dienen voor de komende vernieuwingsplannen en t.z.t. worden meegenomen bij de ontwikkeling van een nieuw Omgevingsplan.

Wat is de divergentie tussen het bestemmingsplan en het Omgevingsplan?

Het bestemmingsplan uit 1997 is één op één overgenomen in het Omgevingsplan uit 2025. Er is dus een toetsingskader. Maar het is enigszins verouderd. Nieuwe plannen passen daar misschien niet in. Dan moet je kunnen afwijken.

Wie is de opdrachtgever van MUST stedenbouw?

Dat is ARTIS. ARTIS heeft MUST stedenbouw gevraagd om vanuit ARTIS de verbinding te leggen met de gemeente en de buurt. Vanuit de gemeente is er ook een stedenbouwkundige aangesloten bij de werkateliers over de uitwerking van het Ruimtelijk Masterplan.

Verslag

De Wijk Blik

ARTIS wil aansluiten op de agenda van de gemeente. De gemeente wil o.a. een autoluwe stad en minder toeristen. Hoe verhoudt zich dat tot de wens van ARTIS om ruimte te blijven bieden voor mensen die met de auto komen i.p.v. het OV? En voor welke doelgroep geldt dat?

Dat geldt voor schoolkinderen (busvervoer), gezinnen en opa's en oma's met kleinkinderen (met name van buiten de stad) en mensen die niet mobiel zijn. In de praktijk komen mensen van buiten de stad nog steeds vaak met de auto en dat is ons grootste publiek. We moeten met elkaar kijken hoe we het OV nog meer kunnen promoten én wat de beste parkeeroplossing is.

Ik ben het er niet mee eens dat gezinnen met de auto moeten kunnen komen. Een bovengrondse parkeergarage is in strijd met het autoluwe beleid van de stad en het uitgangspunt van ARTIS om te vergroenen.

ARTIS wil er ook zijn voor gezinnen voor wie het OV niet betaalbaar of logistiek haalbaar is. Soms is er inderdaad sprake van tegenstrijdigheid als we kijken naar de uitgangspunten (zoals parkeren versus vergroenen). Daar zijn we ons van bewust en hierover willen we in gesprek om tot goede en haalbare oplossingen te komen.

Jullie geven aan dat een ondergrondse parkeergarage te duur is, misschien zijn er mensen in Amsterdam met veel geld die ARTIS willen helpen.

Dat is uiteraard altijd welkom.

Wat is de tijdslijn van de vernieuwingsplannen? Van inspraak tot realisatie?

De participatie over Entreegebied en Planetarium start waarschijnlijk in maart van dit jaar. We nemen ruim de tijd voor het ontwerp- en dus ook voor het participatieproces. Zodra het Definitief Ontwerp is vastgesteld kan de omgevingsvergunning worden aangevraagd. Pas als die is verleend kan de bouw worden voorbereid en met de bouw worden begonnen. Dan zijn we jaren verder.

Voor Salmhuisjes en Salmplein is nog niet bepaald wanneer we precies starten, maar waarschijnlijk na de zomer van dit jaar.

Met Olifantenverblijf en Parkeren gaan we voorlopig niet van start. We kunnen niet alles tegelijk.

Wat is de status van het advies van de Procesgroep met mensen uit de buurt?

Als het kan nemen we de adviezen van de Procesgroep over. Als we dat niet doen, moet daar een goede reden voor zijn. Bijvoorbeeld dat de consequenties te groot zijn voor de planning en/of de kosten ten opzichte van het budget. Ook kan het zijn dat onze medewerkers bepaalde adviezen niet zien zitten. Dan moeten we kunnen uitleggen waarom dat zo is en waarom we dat honoreren.

Peiling met stellingen

Verslag

De Wjde Blik

Na de plenaire vragenronde is via Mentimeter een aantal stellingen voorgelegd aan de zaal, zoals:

“Een nieuwe entree voor leden bij het Aquarium is een goede manier om de Plantage Kerklaan te ontlasten”.

Circa 80 mensen zijn het hiermee eens, 20 mensen zijn het oneens en 20 mensen staat hier neutraal tegenover. Een van de bezoekers geeft als aandachtspunt mee dat groepjes bezoekers deels uit leden en niet-leden kunnen bestaan en vraagt zich af hoe dat dan in zijn werk gaat met twee verschillende entrees.

Wat verder opviel is dat de meningen over de stelling *“Een bovengrondse of ondergrondse parkeergarage is wenselijk als daardoor ruimte vrijkomt voor dierenverblijven, groen en waterberging”* zeer verdeeld zijn.

Alle vragen en reacties [leest u hier](#).

Afsluiting plenaire gedeelte

Jolijn Goertz sluit het plenaire gedeelte af. Alle bezoekers zijn welkom om in de naastgelegen zaal verder te praten bij de panelen. Daar kunnen zij ook per uitgangspunt hun reactie meegeven. Tot slot brengt Jolijn de digitale nieuwsbrief onder de aandacht om op de hoogte te blijven van het vervolg van de uitwerking van het Ruimtelijk Masterplan en de toekomstige vernieuwingsplannen. Aanmelden kan via www.artisverniewt.nl.

Bij de panelen

In de tegenovergelegen zaal kunnen bezoekers een route met panelen volgen. Op de panelen staan de vier uitgangspunten geformuleerd zoals deze net zijn toegelicht door Wouter Veldhuis. Naast ieder paneel met een uitgangspunt staat een paneel met de vragen:

- Wat spreekt u aan?
- Wat spreekt u niet aan?
- Welke ideeën/suggesties wilt u meegeven?

Bezoekers kunnen hierop reageren met post-its en hierover in gesprek gaan met leden van het projectteam. Daarnaast staan er panelen met informatie over het participatieproces en de planning.

Samenvatting reacties per uitgangspunt

Uitgangspunt 1: Versterken van de historische structuren van groene lanen, grachten en het Entrepotdok

Op dit uitgangspunt is overwegend positief gereageerd. Bezoekers waarderen dat ARTIS een langetermijnvisie heeft. Met name de plannen voor het Salmplein spreken aan. Het idee van een opener en toegankelijker plein met horeca, eventueel met een extra ingang voor leden, wordt gezien als een meerwaarde voor zowel ARTIS als de stad.

Verslag

De Wjde Blik

Tegelijkertijd zijn er kanttekeningen. Sommige bezoekers vinden dat er al veel horeca is en dat meer horeca zonde is van de beperkte ruimte die ARTIS heeft. Enkele mensen stellen de noodzaak van een nieuw olifantenverblijf en plek voor dienstverlening in ARTIS i.p.v. daarbuiten ter discussie.

Uitgangspunt 2: De Plantage Kerklaan ontlasten en meer ruimte voor groen in en rondom ARTIS

Op dit uitgangspunt is door veel bezoekers gereageerd. Velen spreken hun enthousiasme uit over het idee van een tweede entree (voor leden) aan de zijde van de Muiderpoort/ het Salmplein. Een extra ingang wordt gezien als een logische manier om bezoekersstromen te spreiden en de Plantage Kerklaan te ontlasten, en als een mooie toevoeging voor omwonenden aan die kant. Sommige mensen doen de suggestie om hier ook de bussen te laten stoppen. Er is begrip voor het verruimen van de entree aan de Plantage Kerklaan. Ook de ambitie om te vergroenen wordt breed gesteund.

Over het onderwerp parkeren zijn de meningen zeer verdeeld. Een deel van de bezoekers ziet een ondergrondse of bovengrondse parkeergarage als een goede optie. Bij een bovengrondse parkeergarage wordt de suggestie gedaan om op het dak een dierenverblijf of groendak te maken. Het merendeel is tegen een parkeergarage. Een deel vindt dit niet passen bij de duurzaamheidsambities van de stad en ARTIS en het uitgangspunt om te vergroenen. Ook de huidige verkeersdrukte op sommige dagen wordt genoemd. Vooral het idee van een bovengrondse parkeervoorziening stuit op weerstand.

In de suggesties ligt de nadruk sterk op alternatieven voor de auto. Bezoekers noemen onder meer: beter fietsparkeren, sterker inzetten op openbaar vervoer, gebruik van P+R-locaties met shuttle- of bootverbindingen, en het belonen van bezoekers die met OV of fiets komen. Ook wordt voorgesteld om parkeren te beperken tot mensen die daar echt op zijn aangewezen en om samen te werken met omliggende instellingen en bestaande parkeergarages in de buurt die nu veelal leegstaan.

Uitgangspunt 3: Meer ruimte voor groen en water ten behoeve van klimaatadaptatie

Bezoekers zijn over het algemeen enthousiast over het idee om te vergroenen en onderstrepen het belang van biodiversiteit, klimaatadaptatie en bomen. Ook het idee om meer water toe te voegen om de wateroverlast in de buurt te verminderen, spreekt aan. De suggestie wordt gedaan om de Nieuwe Prinsengracht te herstellen zoals vroeger. Sommige mensen zijn benieuwd naar het thema energietransitie, en vragen zich af hoe ARTIS hiermee bezig is. Ook worden er suggesties gedeeld om gezamenlijk met de buurt groene energie op te wekken (buurtwarmtenet) en hiervoor het water te benutten. Verder wordt er opgeroepen om het groene Mahatma Gandhi

Verslag

Plantsoen te behouden. Een enkeling vindt dat ARTIS met de jaren juist steniger wordt. Ook geeft een bezoeker aan dat het vertrouwen zoek is.

Uitgangspunt 4: Versterken van de drie kenmerkende gezichten van ARTIS naar de buurt

Ook hierover zijn de reacties verdeeld. Wat aanspreekt zijn de markante/ robuuste gebouwen en de openheid en het groen. Zichtlijnen voor omwonenden zijn gewenst. Op de hoogte van het Dienstengebouw is kritiek. Ongewenst zijn achterkanten, zeker als die naar de buurt zijn gericht. Als ideeën worden o.a. geopperd een andere inrichting van de Plantage Middenlaan waardoor de gebouwen veel beter tot hun recht komen, geen nieuwbouw maar een efficiënter gebruik van de bestaande gebouwen, vergroening van het huidige parkeerterrein.

Via de nieuwsbrief van ARTIS Vernieuwt is de mogelijkheid geboden om per mail te reageren op de ideeën en uitgangspunten. Hiervan is geen gebruik gemaakt.

Vervolg

In maart 2026 vindt de volgende bijeenkomst plaats over de uitwerking van het Ruimtelijk Masterplan. Wilt u hiervoor een uitnodiging ontvangen? Meld u dan aan voor de digitale nieuwsbrief op www.artisvernieuwt.nl.

De
Wijde
Blik